

ΠΩΣ ΕΓΙΝΕΤΟ Ο ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΑΡΧΑΙΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΑΝ οἱ ἱστοριογράφοι τῆς σημερινῆς ὀμι-
λῶσι περὶ τοῦ ἀρχαίου Πανεπιστημίου
Ἀθηνῶν, δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῆ ὅτι ἐν Ἀ-
θῆναις ὑπῆρχε τὸ πάλαι ἀνώτατον διδα-
κτῆριον καλούμενον Πανεπιστήμιον καὶ
ἔχον τον ὄργανισμὸν τῶν νῦν Πανεπιστη-
μίων. Πανεπιστήμιον εἶναι ὄνομα νεωστὶ
παρ' ἡμῖν δημιουργηθῆν πρὸς ἀπόδοσιν
τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ *Universitas*. Ἐν Ἀθή-
ναις τὸ πάλαι δὲν ὑπῆρχε τοιοῦτον δι-
μόσιον παιδευτήριον τοιοῦτον φέρων ὄ-
νομα. Αἱ ἀπὸ τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστο-
τέλους ἰδρυθεῖσαι φιλοσοφικαὶ Σχολαὶ
ἔφερον τὰ ὀνόματα τῶν τόπων, ἐν οἷς ὑ-
πῆρχον τὰ διδασκῆρια τῶν Σχολῶν τού-
των, αἵτινες βραδύτερον πολλαπλασιασθεῖσαι ἀπετέλουν ἴδια διδασκῆ-
ρια, ὧν μόνοι ὀνομαστοὶ διδάσκαλοι καὶ καθηγηταὶ ἦσαν αὐτοὶ οἱ διευ-
θυνταὶ οὕτως εἰπεῖν τῶν σχολῶν οἱ καλούμενοι σχολάρχαι. Ἀλλὰ κατὰ
τοὺς χρόνους τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἰδρύθησαν ἐν Ἀθῆναις καὶ
ἄλλαι σχολαὶ μὴ καθαρῶς φιλοσοφικαὶ, καὶ ἰδίως τὰ ῥητορικὰ ἢ σοφι-
στικὰ διδασκαλεῖα, ἐν οἷς ὡς ἰδιωτικοῖς παιδευτηρίοις ἐδίδασκον καθη-
γηταὶ ἀμειβόμενοι ὑπὸ τῶν φοιτητῶν, οἵτινες ἐκαλοῦντο μαθηταὶ, ὀμι-
ληταὶ ἢ κμ ἑταῖροι, μόνον δὲ ὑπὸ γενικωτέρῃ ἔννοιᾳ *φοιτηταί*.
Δημόσιον διδασκαλεῖον ῥητορικῆς ἐν Ἀθῆναις ἰδρύθη κατὰ τὸν δεύτε-
ρον αἰῶνα ἐπὶ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου, συστήσαντος τὸν «θρόνον τῆς σο-
φιστικῆς», οὗτινος ὁ κάτοχος καθηγητῆς ἐλάμβανεν ἐκ τοῦ αὐτοκρατο-
ρικοῦ ταμείου μυρίας δραχμὰς τὸ ἔτος καὶ ἦτο ὁ μόνος ἐπίσημος κα-
θηγητῆς· ὁ θρόνος αὐτοῦ ἐκαλεῖτο «βασιλεῖος θρόνος» ἢ «θρόνος ἐπὶ
μυρίοις» ἢ θρόνος «ἐπὶ βασιλείοις μυρίοις». Κατὰ τὸ παράδειγμα δὲ
αὐτοῦ ἰδρύθη καὶ «θρόνος πολιτικός» διατηρούμενος ὑπὸ τοῦ δήμου
Ἀθηναίων καὶ ἀμειβόμενος δι' ἑξακισχιλίων δραχμῶν (θρόνος ταλάντου).
Αὐτοὶ οἱ δύο θρόνοι ἀπετέλουν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ ἐπίσημον Πανεπιστή-
μιον. Οἱ κάτοχοι δὲ τούτων ἐδίδασκον δημοσίᾳ ἐν δημοσίοις τόποις,
καὶ ἰδίως ἐν τῷ δημοσίῳ θεάτρῳ. Πάντες οἱ ἄλλοι καθηγηταὶ ἐδίδασκον
ἐν *θεατροῖς* ἢ διδασκαλεῖοις ἰδιωτικοῖς ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν. Τὸ
μέγα δὲ ὑποκειμένον τῆς φιλοδοξίας τῶν καθηγητῶν ἦτο ὁ εἰς τῶν δύο
θρόνων καὶ ἰδίως ὁ βασιλεῖος. Ἐγένετο δὲ ἡ ἐκλογή καὶ ὁ διορισμὸς τῶν
καθηγητῶν τοῦ θρόνου κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον.

Ἀποθανόντος τοῦ καθηγητοῦ τοῦ θρόνου, (διότι ἦτον ἰσόδιος), πάν-
τες οἱ ἔχοντες διδασκαλεῖα ἐν Ἀθῆναις ἢ ἄλλως ἐν τῇ πόλει ταῦτη μέ-
νοντες διδασκαλοὶ τῆς ῥητορικῆς ἢ σοφιστικῆς, ὡς ἐλέγοντο τότε, συν-

ήρχοντο ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς τὸν ἐκλογικὸν ἀγῶνα. Ἡ ἐκλογὴ ἦτο διπλῆ. Ἡ πρώτη ἐγένετο ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν 300. Ἐνταῦθα δ' ἐξελέγοντο διὰ χειροτονίας οἱ προκριτότεροι ἐκ τῶν ὑποψηφίων, οἵτινες μετέβαινον ἔπειτα εἰς τὸ δημόσιον θέατρον, ἐνθα ἐνώπιον τῆς Βουλῆς καὶ συμπάσης τῆς ἐν τοῖς γράμμασιν ἀριστοκρατίας καὶ τῶν φοιτητῶν καὶ τοῦ ἀνθυπάτου τῆς Ἀχαΐας ἐγένετο διαγωνισμὸς μεταξὺ τῶν ὑποψηφίων. Τὸ θέμα τοῦ διαγωνισμοῦ ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ ἀνθυπάτου, οἱ δὲ ὑποψήφιοι ἔδει νὰ πραγματευθῶσιν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ βήματος ἐξ ὑπογυίου. Ἡ ὀριστικὴ κρίσις καὶ ἐκλογὴ ἢ προκύπτουσα ἐκ τοῦ διαγωνισμοῦ τούτου ἀνῆκε τῷ ἀνθυπάτῳ, ἀλλ' ἐμμέσως καὶ ἠθικῶς μετείχε τῆς ἐκλογῆς σύμπαν τὸ ἐκλεκτὸν ἀκροατήριον, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ὑποψήφιοι ἐπευφήμιον τὸν ἀναδειχθέντα ἀριστον. Μετὰ τὴν δοκιμασίαν ταύτην ἔδει ὁ νεωστὶ ἀναδειχθεὶς ὑποψήφιος νὰ υποδληθῇ εἰς νέαν δοκιμασίαν ὡς πρὸς τὸν βίον καὶ τὴν ἠθικότητα αὐτοῦ. Ἀφοῦ δ' ἐξήρχετο νικητῆς καὶ ἐκ τῆς νέας δοκιμασίας, ὑπεβάλλετο ἢ ἐκλογὴ εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἅμα ἐνεκρίνετο καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, κατελάμβανεν ὁ οὕτως ἐκλεγείς τὸν ἰσόδιον «θρόνον» ἐκ τῶν ἐν Ἀθῆναις θρόνων ἔχων δικαίωμα, ἐννοεῖται, νὰ παραιτηθῇ, τοῦθ' ὅπερ ἐγένετο συχνὰ ὁπότεν ὁ κατέχων τὸν ἐν Ἀθῆναις θρόνον προδεκαεῖτο εἰς τὸν ἐν Ρώμῃ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 6ῃ Νοεμβρίου 1901

Π. ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

✱ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΝΟΥΡΙΑ ✱

ΟΥΡΑΝΙΟΙ ΓΑΜΟΙ

ΕΛΑ μ' ἐμὲ στὸν κόσμο
Ποῦ μύριους ἡλίους σέρνει,
Ἐκεῖ ποῦ σάρκα πέρνει
Ἡ κάθε μας στροφῆ.

Ἐλα μ' ἐμὲ στὴν πλάσι
Ἐκεῖ ποῦ τὸ φίλι μας,
Ἐκεῖ ποῦ οἱ στεναγμοὶ μας
Λαβαίνουνε μορφῆ.

Τὴ βρῦσι τῆς καρδιάς μου
Ἐλόθερμος ν' ἀνοίξω,
Τὰ πλοῦτη νὰ σοῦ δείξω
Τ' ἀμέτρητα τοῦ νοῦ.

Κι' ὅλος χαρὰ νὰ χτίσω
Ἐλόχουσο παλάτι
Στὰ γαλαζένια πλάτη
Τ' ἀπέραντου οὐρανοῦ.

[Νοέμβριος 1901]

Ο ΑΓΩΝ

ΤΡΕΧΩ σ' αὐτὴ τῇ χτίσι
Μ' ἓνα σταυρὸ στὸν ὄμο
Κι' ὄλο ἀκλουθῶ ἓνα δρόμο
Μὲ δίχως τελειωμό.

Κάπου ἢ μεγάλη φύσι,
Κάπου κ' ἐμένα στέλλει,
Γίγαντα ἀλλοῦ μὲ θέλει,
Ἐρμὸ ζωῆφι ἐδώ.

Μύρια σφυρίζουν βέλν
Καὶ χάμου στάζει τὸ αἷμα
Κ' ἐγὼ γοργὰ τὸ βλέμμα
Γυρίζω καὶ γελῶ,

Καὶ μιὰν ἀξίνα πιάνω
Καὶ σκάφτω, σκάφτω, σκάφτω·
Ρόδα κομμένα θάφτω
Κι' ἀρώματα ἀκλουθῶ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

